

ומתרצינן: אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: אין מינין באומות עובדי כוכבים. שהנכרים אינם אדוקים בעבודה זרה.

ומקשינן: והא קא חזינן דאיכא מינין אצל הנכרים?

ומתרצינן: אימא, כך אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: אין רוב עובדי כוכבים מינין. אלא המינים הם מיעוט בין הנכרים, ולכן לא חוששין אנו שמא נכרי זה הוא מין, כי למיעוטא לא חיישינן.

ורבה בר אבוה, שאמר רוב נכרים אינם מינים, סבר לה כי הא דאמר רבי חייו בר אבא אמר רבי יוחנן: נכרים שבחוצה לארץ — לא עובדי עבודת כוכבים הן, אלא מנהג אבותיהן בידיהן.

דהיינו, שעושים את מעשה הפולחן כשם שעשו אבותיהם אבל אינם מאמינים בעבודה זרה. הלכך, אפילו אותם הנכרים שבארץ ישראל שעובדים עבודה זרה גם הם אינם בגדר מינים, שאינם אדוקים כל כך בעבודה זרה עד כדי כך שתהא מחשבתם בשחיטה לשם עבודה זרה, ולכן שחיטתם אינה אסורה בהנאה.

אמר רב יוסף בר מיניומי אמר רב נחמן: אין מינין באומות עובדי כוכבים! שאפילו אותן הנכרים שהם מינים מכל מקום אין תורת "מין" עליהם.

ודנה הגמרא: למאי? לענין איזה דין אין עליהם תורת מין?

הא שחיטתו דמין, אם היה השוחט אדוק בעבודה זרה [בין אם הוא נכרי בין אם הוא ישראל] הרי הבהמה אסורה אף בהנאה, כיון שהמין האדוק לעבודה זרה כל מחשבותיו הם לעבודה זרה ובודאי גם השחיטה היתה לשם עבודת כוכבים.

תנינא להא, הדיוק שדייקנו ממשנה זו שמחשבת מין היא תמיד לעבודת כוכבים, שנינו זאת בברייתא.

דתנו רבנן: שחיטת מין, היא לעבודת כוכבים. פיתו, דינה כפת כותי שאסורה בהנאה. יינו, יין נסך. ספריו, ספרי תורה ונביאים וכתובים שכתב המין, הם "ספרי קוממין", שדינם כדין ספרים שנכתבו על ידי נביאי הבעל, וישרפו, כיון שהמין כתבן לשם עבודה זרה. פירותיו, טבלין, ואסורים באכילה, לפי שאינו מפרש תרומות ומעשרות [ובמין ישראל איירי הברייתא].

ויש אומרים: אף בניו ממזרים, לפי שאינו מקפיד על אשתו ומפקיר אותה, והיא מזנה עם אחרים.

ותנא קמא דברייתא, דלא אמר שבניו ממזרים, משום שסובר: אשתו לא מפקר המין.

אמר מר, במתניתין: שחיטת עובד כוכבים נבלה, ודייקינן מהאי לישנא שאינה אסורה בהנאה.

ודנה הגמרא: וניחוש שמא עובד כוכבים זה מין הוא ואדוק בעבודה זרה, ולמה לא תיאסר שחיטתו בהנאה?

אילימא לענין **שחיטה**, ששחיתתם אינה אסורה בהנאה.

תיקשי: **השתא, שחיטת מין דישראל, אמרת דאסירא בהנאה. שחיטת מין דעובד כוכבים, מיבעיא שאסורה בהנאה!** ? שהרי הנכרי האדוק בעבודה זרה אדוק הוא בה יותר מישראל.

ומתריצין: **אלא, הכא איירי לענין מורידין לבור. שהמין, אם הוא ישראל, הדין הוא שמורידין אותו לבור** [והיינו שהורגין אותו בידים],⁽¹⁰⁹⁾ אבל הנכרי שהוא מין אין מורידין אותו.

ומקשינן: **השתא מין דישראל מורידין, מין דעובדי כוכבים מיבעיא?**

ומתריצין: **אמר רב עוקבא בר המא: לענין זה אמר רב נחמן שאין תורת מין על הנכרים: לקבל מהם קרבן.** שאילו מין ישראל שהביא קרבן אין מקבלים ממנו, אבל נכרי, אפילו אם הוא מין, מקבלים ממנו קרבן, וכדמפרש ואזיל.

דתניא: כתיב [ויקרא א] "אדם כי יקריב מכם קרבן", ודרשינן: "מכם" — ולא מכולכם! להוציא את המומר, שאין מקבלים ממנו קרבן.

ובסוף אותה ברייתא נאמר שהמומר לנסך יין לעבודה זרה בלבד, דהיינו מין, אפילו אם אינו עובר על שאר מצוות אין מקבלים ממנו קרבן.

וממשיכה הברייתא: מכיון שהמיעוט "מכם" להוציא את המומר, נאמר רק בקרבנות של ישראל ולא בקרבנות של עובדי כוכבים, משמע: דוקא **ככם** חילקתי בין אנשים כשרים למומרים, **ולא בעובדי כוכבים.** שבהם אין חילוק, אלא מקבלים מכולם קרבנות ואפילו ממינים שבהם. וזו היא כונת רב נחמן שאמר: אין תורת מין בנכרים.

והוינן בהאי ברייתא: **ממאי** דהנכרים עדיפי מישראל לענין קרבנות, משום שהמיעוט ד"מכם" נאמר רק בישראל? **דלמא** אדרבה לכך לא נתמעטו הנכרים לפי דהכי קאמר קרא: **מישראל, מצדיקי שבהם — קבל קרבן, ואילו מרשיעי — לא תקבל. אבל בעובדי כוכבים, כלל כלל לא תקבל מהם קרבנות!?**

ומתריצין: **לא סלקא דעתך** שאין מקבלים קרבנות מהנכרים.

דתניא, כתיב "איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו". ודרשינן: לכתוב "איש". מה תלמוד לומר "איש איש"? — **לרבות עובדי כוכבים, שנודרים נדרים ונדבות**

אלא הוספת הפרצה, שיהיה בעיניהם [מעשה ההורדה] כמעשה השחתה ואלמות ח"ו. וכיון שכל עצמינו [במעשה ההורדה הוא כדין לתקן, אין הדין נוהג בשעה שאין בו תיקון. ועלינו להחזירם בעבותות אהבה, ולהעמידם בקרן אורה, במה שידינו מגעת.

109. כתב החזון איש [יו"ד ב טז]: ונראה, דאין דין מורידין [נוהג] אלא בזמן שהשגחתו יתברך גלויה... ואז היה ביעור הרשעים גדרו של עולם, שהכל ידעו כי הדחת הדור מביאה פורעניות לעולם.

אבל, בזמן ההעלם, שנכרתה האמונה מן דלת העם, אין במעשה ההורדה גדר הפרצה,

כישראל. (110)

היא?

שנינו במשנה: שחיטת עובדי כוכבים נבלה ומטמאה במשא.

ודנה הגמרא: למה צריכה המשנה להשמיענו דמטמאה במשא? והרי פשיטא, כיון דנבלה היא, (111) הרי היא מטמאה במשא?

ומתצינן: אמר רבא: הא דקתני במשנה דמטמאה במשא לא איצטריך לגופא, אלא כדי לדייק דין אחר, והכי קתני מתניתין:

זו, שחיטת סתם עובד כוכבים, מטמאה במשא. ויש לך שחיטה אחרת של עובד כוכבים שהיא מטמאה אפילו באהל. ואיזו

זו השחיטה שחשב בה הנכרי שתהא לשם עבודת כוכבים, שנעשית הבהמה תקרובת עבודת כוכבים, ומתניתין כרבי יהודה בן בתירא, שסובר תקרובת עבודת כוכבים מטמאה באהל.

איכא דאמרי: איפכא אמר רבא: הא דקתני במתניתין "מטמאה במשא", בא להשמיענו שכל השחיטות שנעשו על ידי עובדי כוכבים דינם שוה לענין זה שאין בהם אלא טומאת משא כנבלה, ותו לא.

והכי קתני מתניתין: שחיטה זו של סתם עובד כוכבים מטמאה במשא. ויש לך

110. התוס' במסכת עבודה זרה [ה ב ד"ה מנין], מבארים שלא נימנו בכלל מצוות בני נח מצוות שהם בקום עשה, ולכן גוי שנדר להביא קרבן שהוא מחוסר אבר, ואסור לו להביא קרבן שכזה, אין זה איסור הבאה, אלא שהוא מצווה להביא קרבן שלם מחמת נדרו להביא קרבן, ומצווה זו היא בקום עשה, ואינה נחשבת בכלל מצוות בני נח, על אף שהם מחוייבים בה.

ותמה רע"א בגליון הש"ס שם על דבריהם, למה אומרים לגוי שהוא חייב להביא קרבן שלם? והרי אין בן נח מצווה על לאו של לא יחל דברו, ואינו מצווה בעשה של מוצא שפתיך תשמור.

והמשנה למלך [מלכים י ז] תמה עוד, שהרי מבואר בתוס' בנזיר סא ב שאין גוי מחוייב ב"בל יחל דברו".

ובספר אבני מלואים [א, ב] כתב שחיובו של הגוי להביא קרבנו שנדר ונדב אינו מדין חובה לקיים נדרו, אלא מצד השתעבודתו להקדש, מחמת "אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט".

111. לדעת התוס' הפסול בשחיטת גוי הוא משום שאינו בר זביחה ניחא, ושפיר הקשתה הגמרא פשיטא, שהיות ואין שחיטתו של גוי שחיטה הרי פשיטא שהיא נבילה המטמאת במשא.

אבל לפי הרמב"ם, הלומד שגוי פסול לשחיטה מדברי הכתוב "וקרא לך ואכלת מזבח", נחלקו בדעתו:

הכסף משנה סובר שאם הגוי אינו שוחט לשם עבודה זרה, אין שחיטתו פסולה אלא מדרבנן. ואילו הש"ך סובר שגם באופן כזה אסור מדאורייתא.

ולדעת הש"ך ניחא, לפי שהתורה הפקיעה שחיטת כל הגויים, ולכן פשיטא, כיון שלא הועילה שחיטתו, שהיא נבילה. אבל לדעת הכס"מ, הקשה בהערות הגרי"ש [כתב יד], שאמנם אסרו חכמים את השחיטה של גוי באכילה, אך מנלן שנתנו לה דין נבילה? והרי מצינו שחיטות שאסורות הבהמות באכילה ובכל זאת הן אינן מטמאות, כגון טריפה שנשחטה.

גמרא:

מוכיחה הגמרא: מדקתני במתניתין "השוחט בלילה" ולא קתני "שוחטין בלילה", משמע **דיעבד, אין**, שרק בדיעבד כשרה השחיטה בלילה, אבל **לכתחילה לא** ישחוט בלילה שמא לא ישחוט את רוב הסימנים ולא יבחין בדבר מחמת החשיכה.

ורמינהו סתירה לכך, מהא דתניא: **לעולם שוחטין, בין ביום ובין בלילה**.

בין בראש הגג, ואין לו לחשוש שמא יחשדו בו ששוחט לצבא השמים. וכן מותר לו לאסוף את דם השחיטה לתוך כלי אף על פי שבדרך כלל אסור לעשות כן שמא יחשדוהו שרוצה לזרוק את הדם שבכלי לעבודה זרה, אבל בראש הגג מותר שהרי מובן שהוא עושה כך רק כדי שלא יתלכלך הגג.

בין בראש הספינה, אף על פי שהוא שוחט לתוך הים שיש בזה איסור שמא יחשדוהו ששוחט לשר של ים. אבל בספינה מותר שהכל יודעים שכדי לא ללכלך את הספינה הוא עושה כן.

הרי מבואר בברייתא דקתני "לעולם שוחטין" שמותר אפילו לכתחילה לשחוט

שחיטה אחרת של עובד כוכבים שאף על פי שהיא חמורה ממנה מכל מקום היא כזו! דהיינו, **שמטמאה במשא ואינה מטמאה באהל** כמותה. ואיזו היא? זו תקרובת **עבודת כוכבים**. שנשחטה לשם עבודת כוכבים. (112)

ומתניתין **דלא כרבי יהודה בן בתירא**, הסובר תקרובת עבודת כוכבים מטמאה באהל.

דתניא: **רבי יהודה בן בתירא אומר: מניין לתקרובת עבודת כוכבים שהיא מטמאה באהל? שנאמר [תהילים קן] "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים"**, דהיינו, זבחי עבודה זרה. ודרשינן: **מה מת מטמא באהל**, אף זבחי מתים, שהם תקרובת עבודת **כוכבים**, מטמאה באהל.

מתניתין:

השוחט בלילה,

וכן הכומא ששחט—

שחיטתו כשרה.

נתנו לו דין נבילה.

112. פירוש אחר — רבא מפרש מתניתין דמיירי בשני אופנים —

רישא דמתניתין שכתוב "שחיטת עובד כוכבים נבלה" מיירי בשחיטה של סתם עובד כוכבים וממילא אנו יודעים שמטמאה במשא כשאר נבלה.

וכן מצינו בפרק אותו ואת בנו שלמאן דאמר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, אם שחט בהמה לשם תקרובת עבודה זרה עובר בו משום שחיטת אותו ואת בנו, על אף שאסור לאכול מהשחיטה. ותירץ, ש**מרש"י** משמע שקושית הגמרא היא על לשון המשנה, כי לאחר שאמר התנא "שחיטתו נבלה", הרי פשיטא שבכלל דבריו הוא שמטמא במשא, וכבר ידענו שרבנן

בלילה וקשיא למתניתין?

גמרא:

אמר רב הונא: דרש חייא בר רב משמיה דרב: בהמה זו שנשחטה בשבת דקתני במתניתין ששחיטתה כשרה, מכל מקום אסורה היא באכילה ליומא ביום השבת. [מבואר לקמן בגמ' שרב הוכיח כן מזה שנקטה המשנה גם יום הכפורים, לומר: כשם שביום הכפורים אסורה הבהמה באכילה הוא הדין בשבת].

ונסבין חבריא למימר, בני הישיבה עלה על דעתם לומר, שרב סובר שתנא דמתניתין האוסר לאכול בו ביום — רבי יהודה היא. שמצינו שרבי יהודה אומר כן.

ודנה הגמרא: הי רבי יהודה? מאיזו דין שאמר רבי יהודה הוכיח רב שהוא אוסר באכילה באותו יום?

ומבארין: אמר רבי אבא: רבי יהודה ד"הכנה" היא, שאוסר לטלטל בשבת דבר שלא היה מוכן מאתמול בערב שבת לאותה מטרה שהוא משמש היום בשבת, שבגדר "מוקצה" הוא.

דהנן: מחתכין את הדילועין שנתלשו מערב שבת, חותכין אותם בשבת לחתיכות קטנות לפני הבהמה כדי שתאכל מהם, (113) ואת הנבלה מחתכין לפני הכלבים, ואפילו אם

ומתריצין: אמר רב פפא: ברייתא דקתני שמותר אפילו לכתחילה מיירי בשאבוקה מאירה כנגדו בשעת שחיטה ומתניתין מיירי ששוחט באפילה ולכן אסור לכתחילה.

אמר רב אשי: דיקא נמי מתוך המשנה והברייתא שבכל אחד מדובר באופן אחר דקתני התם בברייתא "בין ביום בין בלילה" משמע לילה דומיא דיום דהיינו שהלילה הוא בדומה ליום שגם בו היה אור על ידי הנר שמאיר לפניו, והכא במתניתין קתני "וכן הסומא" משמע לילה דומיא דסומא, כשם שהסומא אינו רואה כלל, כך ה"לילה" מדובר באופן שאינו רואה דהיינו שהיה באפילה.

שמע מינה שכן הוא, כדברי רב פפא.

א-ת

מתניתין:

השוחט בשבת וביום הכפורים, אף על פי שהוא מתחייב בנפשו על ידי השחיטה, שהרי השוחט בשבת חייב סקילה וביום הכפורים חייב כרת, מכל מקום שחיטתו כשרה.

שמותר לחתכן, לפי רש"י, יש בכך חידוש שלא חוששין לטרחא שלא לצורך, ולפי תוס', החידוש הוא שלא אומרים כי בחיתוך מרכז אותם ועושה אותם לאוכל הראוי לבהמה. ולדבריהם לכאורה אין הגמרא מביאה ראיה מדין זה, שאינו עוסק בדיני מוקצה [ונשנה ביחד רק מפני החיתוך שנעשה בשתי ההלכות]. ועיין

ומה שכתוב בהמשך "ומטמאה במשא" מיירי בשחיטה שהיא תקרובת עבודת כוכבים. ובאה המשנה להשמיענו שאף היא אינה מטמאה אלא במשא ולא באהל.

113. רש"י ותוס' בתחילת מסכת ביצה ביארו שמדובר בתלושין, ומה שהוצרכה המשנה לומר